

Vermoedens onder gemeenten van pogingen tot fraude met adresgegevens

Analyse internet enquête

In opdracht van
Bureau Verkenningen en Onderzoek van het Directoraat Generaal Bestuur en
Koninkrijksrelaties van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Disclaimer

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van het onderzoek berust bij de auteurs. De inhoud vormt niet per definitie een weergave van het standpunt van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1.1. Inleiding	5
1.2 Aanleiding	5
1.3 Opdrachtschrijving	5
1.4 Scope en afbakening	5
1.5 Weergave aantal respondenten per provincie en per gemeentegrootte.....	5
2. Fraudevermoedens bij in- en uitschrijvingen en adreswijzigingen.....	7
2.1 Aantallen	7
2.2 Meest recente situaties waarbij een vermoeden van poging tot fraude optrad bij een in- of uitschrijving of bij een adreswijziging	8
2.3 Aanpak door respondenten.....	9
2.4 Frequentie van vermoeden van fraude bij adreswijziging of in- of uitschrijving	10
2.5 Vermoedens van fraude bij in- en uitschrijvingen en adreswijzigingen ten opzichte van één jaar eerder	11
2.6 Inspanningen om fraude bij in- en uitschrijvingen en adreswijzigingen te voorkomen	11
2.7 Ingezette instrumenten om fraude te voorkomen	11
3. Adresonderzoeken	13
3.1 Instanties die bij de gemeente adresonderzoeken uitvoeren	13
3.2 Op welke wijze worden adresonderzoeken uitgevoerd.....	13
4. Identiteitsfraude.....	16
4.1 Aantal vermoedens van identiteitsfraude.....	16
4.2 Aanpak door gemeenten bij vermoedens van identiteitsfraude.....	17
5. Herinschrijven van personen met status Vertrokken Onbekend Waarheen	19
5.1 Aantallen	19
5.2 Aanpak door gemeenten	20
6. Aanvragen briefadres zonder duidelijke reden	22
6.1 Aantallen	22
6.2 Aanpak door gemeenten	23
7. Oplossingen ter voorkoming van fraude bij in- of uitschrijving of adreswijziging	25
7.1 Door respondenten aangedragen oplossingen ter voorkoming van fraude bij in- of uitschrijving of adreswijziging	25
8. Conclusies en aanbevelingen.....	26
8.1 Conclusies.....	26
8.2 Aanbevelingen	26
Bijlage A	27
Bijlage B	28

Samenvatting

IDManagement Centre (IDMC) heeft in opdracht van Bureau Verkenningen en Onderzoek van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een analyse uitgevoerd op de resultaten van de enquête over vermoedens van poging tot fraude met adresgegevens. De enquête is in december 2013 door het agentschap Basisadministratie Persoonsgegevens en Reisdocumenten (BPR) uitgezet onder gemeenten. De respons op de enquête was zeer hoog: 74% van de gemeenten heeft deelgenomen. Voor iedere gemeente heeft één gemeenteambtenaar deze enquête ingevuld.¹ De resultaten van de enquête worden zodanig weergegeven dat ze niet herleidbaar zijn tot individuele gemeenten. Deze analyse heeft geresulteerd in de volgende uitkomsten.

In 2013 heeft 31% van de gemeenteambtenaren geen vermoedens van poging tot fraude gehad bij adreswijzigingen en in- en uitschrijvingen. 63% van de gemeenteambtenaren heeft maximaal drie keer een vermoeden van poging tot fraude gehad in 2013. In 17% van de gevallen waarin er een vermoeden van een poging tot fraude bestond, betrof het een aanvraag van een briefadres. De meest gehanteerde aanpak door gemeenteambtenaren bij een vermoeden van poging tot fraude is het adresgegeven op een persoonslijst in onderzoek zetten.

46% van de gemeenteambtenaren geeft aan dat in 2013 meer inspanningen zijn gedaan door gemeenten om fraude te voorkomen ten opzichte van één jaar eerder. De instrumenten die door gemeenten het meeste worden ingezet om fraude te voorkomen zijn met name het adres in onderzoek zetten en de buitendienst, BOA of wijkagent langs sturen.

Adresonderzoeken worden het vaakst door de afdeling Burgerzaken uitgevoerd. De meest gehanteerde aanpak hiervoor is administratief.

23% van de gemeenteambtenaren gaf aan dat in hun gemeente in 2013 een vermoeden van identiteitsfraude bestond. 39,1% gaf aan dat dit vermoeden in 2013 slechts één keer voorkwam. De meest gehanteerde aanpak in deze gevallen is aangifte doen bij de politie.

In 81% van de gemeenten is het voorgekomen dat iemand VOW stond uitgeschreven en zich weer liet inschrijven voor het verkrijgen van een identiteitsdocument. 55% van de respondenten gaf aan dat dit in 2013 maximaal drie keer is voorgekomen. De meest gehanteerde aanpak hier is het opnieuw inschrijven van deze personen, af en toe in combinatie met een andere actie zoals toestemming vragen aan de hoofdbewoner. De hierna meest gehanteerde aanpak is het instellen van een nader onderzoek.

In 76% van de gemeenten komt voor dat iemand een briefadres aanvraag, zonder dat daar een duidelijke reden voor werd opgegeven. Dit kwam in 68% van de gemeenten maximaal vijf keer voor. De door gemeenten meest gehanteerde aanpak is het weigeren om betrokkene een briefadres te geven. Ook komt het vaak voor dat betrokkene nader wordt ondervraagd of dat nader onderzoek wordt gedaan.

De meest aangedragen oplossing ter voorkoming van fraude (16,4% van de respondenten) is het achteraf controleren, onder andere door middel van een huisbezoek. 15,2% geeft als oplossing aan om door te vragen bij betrokkene, om meer bewijsstukken te vragen, een vragenlijst te laten invullen of betrokkene te vragen persoonlijk aan de balie te verschijnen. 12,2% van de respondenten draagt als oplossing aan het samenwerken met interne afdelingen en derden, door onder andere bestandsuitwisseling.

Duidelijk beleid en striktere regels opstellen en hanteren werd door 11,7% van de respondenten als oplossing genoemd.

---

¹ Hierop is één uitzondering: in één gemeente is door twee gemeenteambtenaren de enquête ingevuld.

1. Introductie

1.1. Inleiding

Dit rapport van IDManagement Centre (IDMC) bevat de analyseresultaten van de antwoorden op een enquête die uitgezet is onder gemeenten, over vermoedens van pogingen tot fraude met adresgegevens. Deze rapportage is in opdracht van Bureau Verkenningen en Onderzoek van het Directoraat Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties uitgevoerd.

De opbouw van de rapportage is als volgt. Hoofdstuk 1 licht de aanleiding, opdrachtomschrijving, scope en afbakening, aanpak en weergave van het aantal respondenten per provincie en gemeentegrootte toe. In de hoofdstukken 2 tot en met 7 worden de verschillende enquêtevragen geanalyseerd en hoofdstuk 8 ten slotte bevat de conclusies.

1.2 Aanleiding

Op 16 december 2013 heeft het agentschap Basisadministratie Persoonsgegevens en Reisdocumenten (BPR) alle gemeenten een enquête toegestuurd in het kader van het Programma Fraudebestrijding. Eén van de concrete aanleidingen voor deze enquête was een nieuwsuitzending over burgers die een adreswijziging doorgeven aan de gemeente om zo hogere zorg-, huur- of kinderopvangtoeslagen te kunnen ontvangen.

1.3 Opdrachtomschrijving

Bureau Verkenningen en Onderzoek heeft IDMC gevraagd een kwantitatieve en kwalitatieve analyse uit te voeren op de resultaten van de enquête.² In deze enquête zijn twintig vragen opgenomen, deels open en deels gesloten, die betrekking hebben op vermoedens van pogingen tot fraude bij een in- of uitschrijving of een adreswijziging in 2013.³ De antwoorden op de open vragen en uit de categorie 'Anders, nl...' heeft IDMC geanalyseerd en gecategoriseerd en de gesloten vragen zijn kwantitatief geanalyseerd. In vragen waarbij gevraagd werd naar aantallen zijn deze tevens naar provincie en gemeentegrootte weergegeven. De resultaten van deze analyses zijn in deze rapportage weergegeven. De resultaten van de enquête worden zodanig weergegeven dat ze niet herleidbaar zijn tot individuele gemeenten.

1.4 Scope en afbakening

IDMC heeft de analyse uitgevoerd op basis van de door BPR aangeleverde enquêteresultaten. De vraagstelling van de enquête bepaalt daarmee de scope van deze analyse, die gericht was op vermoedens van fraude en niet op daadwerkelijke fraude.

1.5 Weergave aantal respondenten per provincie en per gemeentegrootte

De enquête is uitgezet in 403 gemeenten bij de contactpersoon van de afdeling Burgerzaken. Aan de enquête hebben 297 gemeenten deelgenomen.⁴ Daarmee is de respons op de enquête hoog, 74% van de gemeenten heeft aan de enquête deelgenomen.

Om een beeld te krijgen van de geografische spreiding van het aantal respondenten is in tabel 1.1 het aantal respondenten per provincie en per gemeentegrootte weergegeven.

² Zie bijlage A voor een nadere toelichting op de analyseopdracht en de door IDMC gehanteerde aanpak.

³ Zie bijlage B voor de vragen uit de enquête.

⁴ Eén gemeente heeft twee reacties ingestuurd, waardoor het totaal aantal ingevulde enquêtes op 298 komt. Beide responsen zijn in de analyse meegenomen.

Tabel 1.1: Aantal respondenten per provincie en per gemeentegrootte

Provincie	Gemeentegrootte				Eindtotaal
	Minder dan 20 000 inwoners	20 000 tot 50 000 inwoners	50 000 tot 100 000 inwoners	100 000 inwoners en meer	
Drenthe	0	5	0	0	5
Flevoland	1	2	1	1	5
Friesland	10	6	3	0	19
Gelderland	9	25	1	3	38
Groningen	13	3	0	2	18
Limburg	11	11	2	1	25
Noord-Brabant	14	31	2	4	51
Noord-Holland	16	13	6	2	37
Overijssel	2	12	3	2	19
Utrecht	8	7	3	1	19
Zeeland	2	8	1	0	11
Zuid-Holland	15	24	8	4	51
Eindtotaal	101	147	30	20	298

Uit tabel 1.1 blijkt dat 298 respondenten de enquête hebben ingevuld.⁵ Door het hoge aantal respondenten is op landelijk niveau een representatief beeld te geven van de uitkomsten van de enquête. Het aantal respondenten per provincie is niet heel hoog. Dit geldt met name voor Drenthe, Flevoland en Zeeland met 5 tot 11 respondenten per provincie. Hierdoor is het beeld wat voor de provincies, en met name Drenthe, Flevoland en Zeeland, wordt geschetst niet heel representatief. Indien een nadere duiding naar provincie is gewenst, verdient het de aanbeveling om een nadere steekproef te doen met een hoger aantal respondenten per gemeente.

Dezelfde redenering gaat op voor de conclusies naar gemeentegrootte voor de klasse 50.000 tot 100.000 inwoners en de klasse 100.000 inwoners en meer. Het aantal respondenten in deze klassen is relatief laag om een representatief beeld te kunnen geven. Het verdient de aanbeveling om voor een nadere duiding per gemeentegrootte een steekproef met een groter aantal respondenten per gemeentegrootte te organiseren.

⁵ Eén gemeente heeft twee reacties ingestuurd, waardoor het totaal aantal ingevulde enquêtes op 298 komt. Beide responsen zijn in de analyse meegenomen.

2. Fraudevermoedens bij in- en uitschrijvingen en adreswijzigingen

2.1 Aantallen

In onderstaande tabel wordt weergegeven hoe vaak de respondent zelf (i.c. de gemeenteambtenaar) het afgelopen jaar het vermoeden van een poging tot fraude heeft gehad bij een in- of uitschrijving of bij een adreswijziging.

Tabel 2.1: Frequentie van vermoeden van poging tot fraude in 2013

Aantal keer vermoeden van poging tot fraude in het afgelopen jaar	Aantal gegeven antwoorden	% van totaal aantal gegeven antwoorden	Cumulatief %
0	91	31%	31%
1	31	10%	41%
2	50	17%	58%
3	15	5%	63%
4	12	4%	67%
5	37	12%	79%
6 tot en met 10	26	9%	88%
11 tot en met 25	17	6%	94%
Meer dan 25	19	6%	100%
Eindtotaal	298	100%	100%

Tabel 2.1 geeft weer dat in 2013 58% van de gemeenteambtenaren geen of maximaal twee keer een vermoeden van poging tot fraude heeft gehad bij een in- of uitschrijving of adreswijziging.

In tabel 2.2 wordt per provincie getoond wat het gemiddeld aantal vermoedens van poging tot fraude is bij de gemeenteambtenaar in 2013. Zoals reeds in paragraaf 1.5 aangegeven zijn deze gemiddelden, met name voor de provincie Drenthe, Zeeland en Flevoland, niet heel representatief gezien het lage aantal respondenten in deze provincies.

Tabel 2.2: Gemiddeld aantal vermoedens van poging tot fraude per gemeenteambtenaar naar provincie

Provincie	Totaal aantal keer vermoeden van poging tot fraude	Totaal aantal respondenten	Gemiddeld aantal vermoedens van poging tot fraude per gemeenteambtenaar
Drenthe	7	5	1,4
Flevoland	45	5	9
Friesland	89	19	4,7
Gelderland	394	38	10,4
Groningen	165	18	9,2
Limburg	155	25	6,2
Noord-Brabant	398	51	7,8
Noord-Holland	362	37	9,8
Overijssel	187	19	9,8
Utrecht	56	19	2,9
Zeeland	47	11	4,3
Zuid-Holland	339	51	6,6
Eindtotaal	2244	298	7,5

In tabel 2.3 wordt per gemeentegrootte getoond wat het gemiddeld aantal vermoedens van poging tot fraude is per gemeenteambtenaar in 2013. Zoals reeds in paragraaf 1.5 aangegeven zijn deze gemiddelden, met name voor de klassen 50.000 tot 100.000 inwoners en 100.000 inwoners en meer, niet representatief gezien het lage aantal respondenten in deze klassen.

Tabel 2.3: Gemiddeld aantal vermoedens van poging tot fraude per gemeenteambtenaar naar gemeentegrootte

Gemeentegrootte	Totaal aantal keer vermoeden van poging tot fraude	Totaal aantal respondenten	Gemiddeld aantal vermoeden van poging tot fraude per gemeenteambtenaar
Minder dan 20 000 inwoners	321	101	3,2
20 000 tot 50 000 inwoners	815	147	5,5
50 000 tot 100 000 inwoners	437	30	14,6
100 000 inwoners en meer	671	20	33,6
Totaal	2244	298	7,5

2.2 Meest recente situaties waarbij een vermoeden van poging tot fraude optrad bij een in- of uitschrijving of bij een adreswijziging

In tabel 2.4 is weergegeven wat de meest recente situatie in het afgelopen jaar was waarbij de respondent een vermoeden van een poging tot fraude had bij een in- of uitschrijving of bij een adreswijziging.

Het percentage in tabel 2.4 verwijst naar het percentage antwoorden dat in de genoemde categorie valt op het totaal aantal antwoorden.

Tabel 2.4: Categorisering van door respondenten opgegeven meest recente situaties in het afgelopen jaar waarbij een vermoeden van poging tot fraude bestond

Categorie	Percentage
1. Aanvragen briefadres	17%
2. Niet verder gespecificeerd waarom of hoe, maar wel vermoeden dat aangever niet op het opgegeven adres woont	13%
3. Inschrijving i.v.m. documentaanvraag of toeslag	12%
4. Weigering adreswijziging naar feitelijk adres	10%
5. Inschrijven op dubieus pand (overbewoning, leegstaand, te koop, recreatie)	10%
6. Inwonen bij familielid	9%
7. Inwonen bij derde	9%
8. Uitschrijving (naar buitenland)	7%
9. Ambtenaar stelt dat betrokkene niet woonachtig is op opgegeven adres	5%
10. Kind op adres van andere ouder	4%
11. Eigenaar woning verhuurt zijn woning, maar blijft zelf ook op adres ingeschreven staan	3%
12. Anders	3%
Eindtotaal	100%

Uit tabel 2.4 kan worden afgelezen dat in 17% van de gevallen waarin er een vermoeden van een poging tot fraude bestond, het een aanvraag van een briefadres betrof. In 12% van de gevallen waarin er een vermoeden van poging tot fraude bestond, betrof het een inschrijving in de GBA i.v.m. het aanvragen van een identiteitsdocument of toeslag. Ook is in 13% van de gevallen waarin er een vermoeden van poging tot fraude bestond aangegeven dat de aangever niet op het opgegeven adres woont, maar is door de respondent niet nader gespecificeerd waarom dit vermoeden ontstond.

2.3 Aanpak door respondenten

In de onderstaande tabel wordt getoond wat de door respondenten gekozen aanpak was bij een vermoeden van poging tot fraude bij een in- of uitschrijving of bij een adreswijziging.

Tabel 2.5: Aanpak door respondenten bij vermoeden van poging tot fraude

Hoe heeft u die betreffende situatie aangepakt?	Aantal gegeven antwoorden	% van aantal respondenten die dit antwoord hebben gegeven
De in- of uitschrijving of adreswijziging doorgevoerd	71	23,8%
Geweigerd de in- of uitschrijving of adreswijziging door te voeren	64	21,5%
Het adresgegeven op een persoonslijst in onderzoek gezet	91	30,5%
Aangifte gedaan bij de politie	8	2,7%
Anders, namelijk...	161	54%
Eindtotaal	395⁶	132,5%

Er werd relatief vaak (30,5%) gekozen voor het adresgegeven op een persoonslijst in onderzoek zetten. Daarnaast werd de in- of uitschrijving van de adreswijziging vaker doorgevoerd dan geweigerd (23,8% tegen 21,5%). In 40 van de 71 gevallen waarin de in- of uitschrijving of adreswijziging werd doorgevoerd, ondernam de gemeente verdere actie. In 30 van deze 40

⁶ Het totaal aantal antwoorden (in casu 395) is hoger dan het totaal aantal respondenten (in casu 298), doordat het mogelijk was meerdere antwoorden aan te kruisen.

gevallen werd het adresgegeven op een persoonslijst in onderzoek gezet, 12 hiervan ondernamen hiernaast ook nog een derde actie. In 10 van de 40 gevallen ondernam een gemeente naast het doorvoeren van de wijziging nog een actie uit een van de categorieën zoals weergegeven in tabel 2.6. De twee meest voorkomende acties waren het inschakelen van de nieuwe gemeente na onderzoek of het inschakelen van een wijkagent, BOA, onderzoeksteam of iemand van de sociale recherche.

In 2,7% van de gevallen waarbij een vermoeden van poging tot fraude optrad, werd als aanpak gekozen voor aangifte doen bij de politie. In 54% van de gevallen werd voor een andere aanpak gekozen. Zie hiervoor tabel 2.6, waarin de categorie 'Anders, namelijk' verder is uitgesplitst.

Tabel 2.6: Categorisering van de antwoorden 'Anders, namelijk...' uit tabel 2.5

Anders, namelijk:	Aantal gegeven antwoorden	% van totaal aantal gegeven antwoorden
1. Ambtshalve in- of uitschrijving na onderzoek	15	15,6%
2. Langs sturen wijkagent, BOA, onderzoeksteam, sociale recherche	14	14,6%
3. Na onderzoek nieuwe gemeente van vestiging inschakelen	13	13,5%
4. Oproep voor gesprek met betrokkene	12	12,5%
5. Onderzoek ingesteld, vervolgstap onbekend	12	12,5%
6. Verklaring van hoofdbewoner, ouder of andere betrokkene	7	7,3%
7. Melding gemaakt bij IND	4	4,2%
8. Anders	19	19,8%
Eindtotaal	96⁷	100%

Uit de resultaten blijkt dat gemeenten veel verschillende manieren hebben om met vermoedens van fraude om te gaan.

2.4 Frequentie van vermoeden van fraude bij adreswijziging of in- of uitschrijving

Respondenten is gevraagd hoe vaak er het afgelopen jaar bij de gemeente waar zij werkzaam zijn een vermoeden van fraude bij een adreswijziging of een in- of uitschrijving bestond. In tegenstelling tot de voorgaande vragen, gaat het hierbij niet om de ervaring van de gemeenteambtenaar zelf, maar om de gemeente in totaal, dus ook vermoedens van collega's. In de onderstaande tabel wordt de frequentie van het vermoeden van fraude getoond bij de gemeenten waar de respondenten werkzaam zijn in 2013.

Tabel 2.7: Frequentie van het vermoeden van fraude in 2013

Hoe regelmatig bestond er het afgelopen jaar het vermoeden van fraude?	% van totaal
Dagelijks	3%
Wekelijks	9%
Maandelijks	23%
Een of enkele keren	50%
Geen enkele keer	15%
Eindtotaal	100%

⁷ Het verschil in aantal 'Anders, namelijk...' tussen de tabel 2.5 en tabel 2.6 (respectievelijk 96 en 161) is ontstaan door de respondenten die wél de categorie 'Anders, namelijk...' hebben aangevinkt, maar vervolgens het antwoord 'niet van toepassing' of 'geen' hebben opgeschreven.

Bij de meeste gemeenten (50%) heeft men in 2013 één of enkele keren een vermoeden van fraude gehad. Bij 3 procent van de gemeenten bestaat er dagelijks een vermoeden van fraude.

2.5 Vermoedens van fraude bij in- en uitschrijvingen en adreswijzigingen ten opzichte van één jaar eerder

De respondenten is gevraagd aan te geven of zij de indruk hebben dat in 2013 fraude bij in- en uitschrijvingen en adreswijzigingen vaker, minder of even vaak voorkomt ten opzichte van één jaar eerder. In de onderstaande tabel worden de antwoorden getoond.

Tabel 2.8: Vermoedens van fraude ten opzichte van één jaar eerder

Indruk dat fraude door middel van in- en uitschrijvingen en adreswijzigingen...	% van totaal
...minder vaak voorkomt dan 1 jaar geleden	6%
...even vaak voorkomt als 1 jaar geleden	41%
...vaker voorkomt dan 1 jaar geleden	23%
Dit is mij niet bekend	30%
Eindtotaal	100%

41% van de respondenten hebben de indruk dat fraude bij in- en uitschrijvingen en adreswijzigingen even vaak voorkomt als één jaar geleden. 6% van de respondenten denkt dat het minder vaak voorkomt en 23% dat het vaker voorkomt.

2.6 Inspanningen om fraude bij in- en uitschrijvingen en adreswijzigingen te voorkomen

De respondenten is gevraagd of de gemeenten waar zij werkzaam zijn minder, evenveel of meer inspanningen onderneemt om fraude bij in- en uitschrijvingen en adreswijzigingen te voorkomen in 2013 ten opzichte van één jaar eerder. In de onderstaande tabel worden de door de respondenten opgegeven antwoorden getoond.

Tabel 2.9: Inspanningen om fraude te voorkomen bij in- en uitschrijvingen en adreswijzigingen ten opzichte van één jaar eerder

De gemeente onderneemt ten opzichte van één jaar geleden...	% van totaal
...minder inspanningen om dit soort fraude te voorkomen	1%
...evenveel inspanningen om dit soort fraude te voorkomen	50%
...meer inspanningen om dit soort fraude te voorkomen	46%
Dit is mij niet bekend	3%
Eindtotaal	100%

Volgens 50% van de respondenten vinden in 2013 evenveel inspanningen bij gemeenten plaats om dit soort fraude te voorkomen als één jaar geleden. Volgens 46% van de respondenten vinden er meer inspanningen plaats dan één jaar geleden.

2.7 Ingezette instrumenten om fraude te voorkomen

In de onderstaande tabel zijn de antwoorden van respondenten gecategoriseerd. De tabel geeft weer welke categorieën van instrumenten door gemeenten worden ingezet ter voorkoming van fraude bij adreswijzigingen en in- en uitschrijvingen.

Tabel 2.10: Categorisering van door respondenten opgegeven instrumenten om fraude te voorkomen

Categorie	Percentage
1. Adresonderzoek, buitendienst/BOA/wijkagent langs sturen	26%
2. Informatie opvragen bij GBA-afnemers (bv. Belastingdienst, UWV, IND, Politie, SVB), woningcorporaties, nutsbedrijven	13%
3. Verklaring hoofdbewoner (inwoning)	9%
4. Opvragen huurcontracten, koopcontracten en/of andere documenten	9%
5. Actief betrokkene bevragen	7%
6. Risicoprofielen en profielen risicopanden toepassen	6%
7. Briefadressen strenger aanpakken	4%
8. Controle aantal personen per adres	4%
9. Verhuisaangifte zorgvuldiger beoordelen	3%
10. Brief sturen naar opgegeven adres	3%
11. Indicaties sociale dienst	1%
12. Gebruik social media	1%
13. Anders	14%
Eindtotaal	100%

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat 26% van de gemeenten een adresonderzoek instellen of de buitendienst, BOA of wijkagent langs sturen. In 13% van de gemeenten wordt informatie opgevraagd bij GBA-afnemers en veel samengewerkt met aan de gemeente gerelateerde diensten, zoals woningcorporaties. Een verklaring van de hoofdbewoner wordt in 9% van de gemeenten als instrument ingezet om fraude te voorkomen alsmede het opvragen van huur/koopcontracten en andere documenten.

3. Adresonderzoeken

3.1 Instanties die bij de gemeente adresonderzoeken uitvoeren

In de onderstaande tabel wordt getoond wie volgens de respondenten de adresonderzoeken uitvoeren in hun gemeenten.

Tabel 3.1: Instanties die de adresonderzoeken uitvoeren

Wie voert in de gemeente adresonderzoeken uit?	Aantal gegeven antwoorden	% van aantal respondenten die dit antwoord hebben gegeven
Burgerzaken	209	70%
Burgerzaken in samenwerking met een buitendienst	97	33%
Sociale recherche	37	12%
Anders, namelijk	35	12%
Eindtotaal	378⁸	127%

In het merendeel van de gemeenten (70%) voert afdeling Burgerzaken de adresonderzoeken uit. In tabel 3.2 wordt de categorie 'Anders, namelijk' nader uitgesplitst.

Tabel 3.2: Categorisering van de Categorie 'Anders, namelijk' uit tabel 3.1

Anders, namelijk:	Aantal gegeven antwoorden	% van totaal aantal gegeven antwoorden
1. Afdeling Handhaving	9	23%
2. Politie / wijkagent / BOA (niet nader gespecificeerd)	6	15%
3. Afdeling Basisregistraties / Gegevensbeheer	5	13%
4. Sociale recherche / bevolkingscontroleur	5	13%
5. Gemeente i.s.m. ketenpartners (o.a. woningbouwvereniging; flexteam)	5	13%
6. Toezichthouders, o.a. afdeling bouw- en woningtoezicht	4	10%
7. Afdeling Belastingen	2	5%
8. Anders	3	8%
Eindtotaal	39⁹	100%

De meeste respondenten die 'Anders, namelijk' hebben ingevuld (23%) geven aan dat de afdeling Handhaving over de adresonderzoeken gaat.

3.2 Op welke wijze worden adresonderzoeken uitgevoerd

In de onderstaande tabel wordt weergegeven wat volgens respondenten de wijze is waarop gemeenten een adresonderzoek uitvoeren.

⁸ Het aantal valt hoger uit dan het aantal respondenten, omdat het mogelijk was meerdere antwoorden aan te vinken.

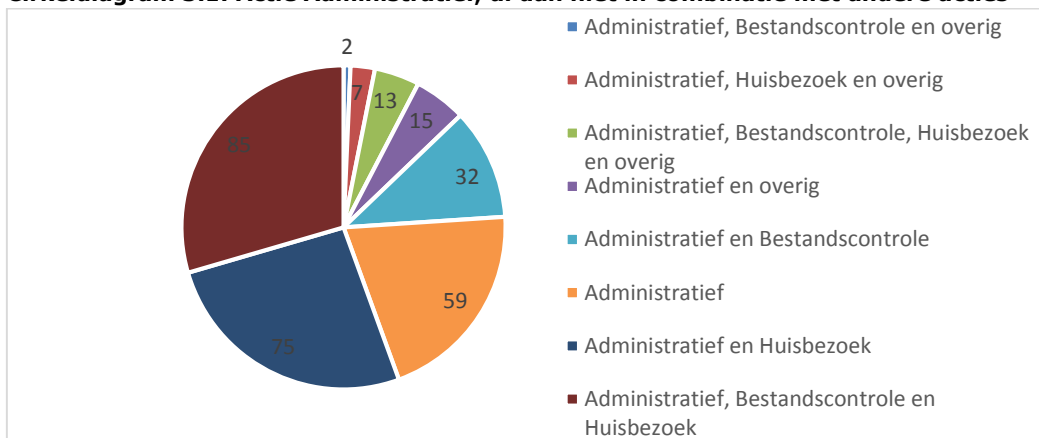
⁹ Het verschil tussen tabel 3.1 en 3.2 in aantal 'Anders, namelijk' (35 tegen 39) is te verklaren, doordat de antwoorden van een aantal respondenten in meerdere categorieën zijn in te delen.

Tabel 3.3: Wijze waarop adresonderzoeken worden uitgevoerd

Op welke wijze worden binnen de gemeenten adresonderzoeken uitgevoerd?	Aantal gegeven antwoorden	% van aantal respondenten die dit antwoord hebben gegeven
Administratief	288	97%
Bestandscontrole	134	45%
Huisbezoek	187	63%
Anders, namelijk	40	13%
Eindtotaal	649	218%

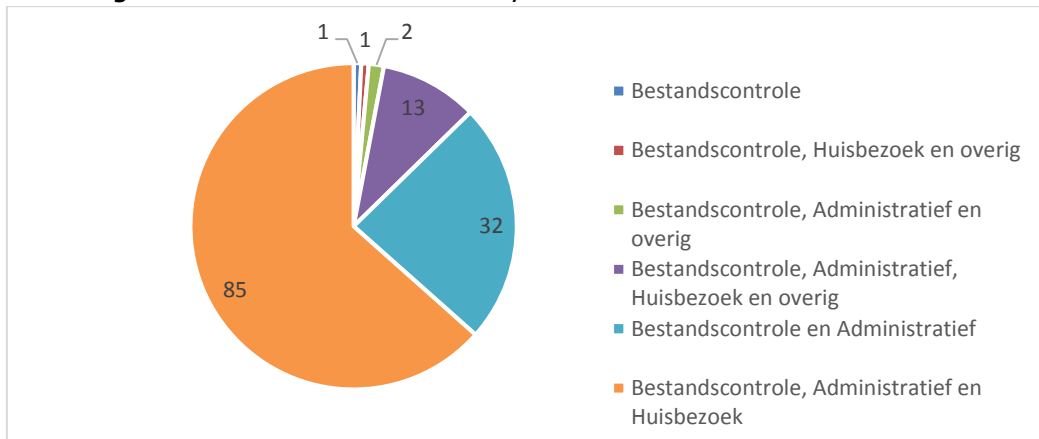
Het aantal gegeven antwoorden (649) valt hoger uit dan het aantal respondenten (298), omdat het mogelijk was meerdere antwoorden aan te vinken. Hierdoor valt ook het genoemde totaalpercentage hoger uit dan 100%. Bijna alle gemeenten geven aan administratieve adresonderzoeken uit te voeren. Dit kan als volgt worden uitgevoerd¹⁰: de gemeente stuurt een brief naar het adres van betrokkene. Indien hier geen reactie op komt, wordt een brief verstuurd naar bijvoorbeeld familie, energiebedrijf of woningcorporatie. Indien alsnog een reactie uitblijft, stuurt de gemeente een brief naar het adres met daarin aangegeven dat gemeente voornemens is betrokkene als VOW uit te schrijven. Indien dan nog geen reactie van betrokkene is gekomen, zal de gemeente in principe betrokkene als VOW uitschrijven. In 45% van de gemeenten wordt een bestandscontrole uitgevoerd. Dit kan inhouden dat een binnengemeentelijke bestandsvergelijking, tussen bijvoorbeeld de GBA en het bestand van de sociale dienst, wordt uitgevoerd. Tevens kunnen vergelijkingen tussen gemeenten plaatsvinden. Ook is het mogelijk dat de gemeente een bestandsvergelijking tussen de GBA en het bestand van een derde partij, zoals het UWV, uitvoert. Een derde optie is dat de gemeente gebruik maakt van haar eigen controleprogramma om te controleren of haar bestanden kloppen. In 63% van de gemeenten wordt een huisbezoek afgelegd. Vaak worden verschillende acties met elkaar gecombineerd. Hieronder volgt een nadere uitsplitsing. Deze worden weergegeven in verschillende cirkeldiagrammen.

Cirkeldiagram 3.1: Actie Administratief, al dan niet in combinatie met andere acties

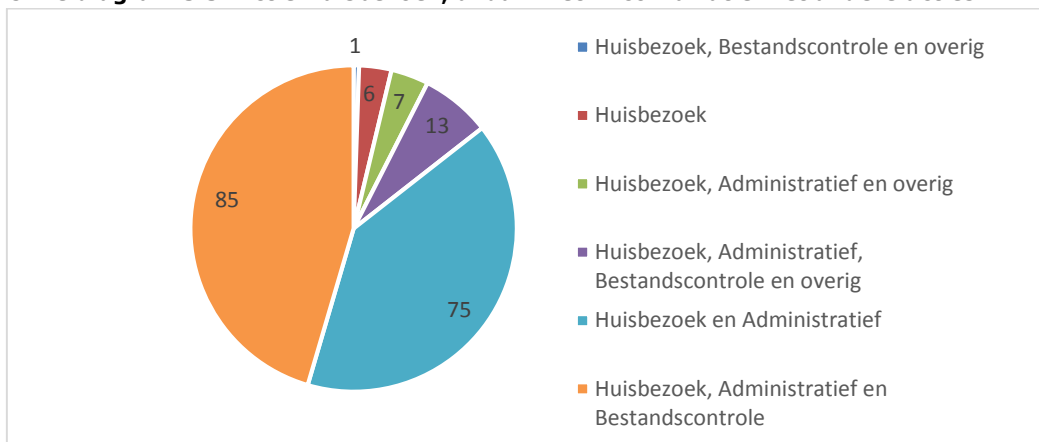

¹⁰ De hier beschreven nadere toelichting op wat administratief onderzoek en bestandscontrole betekent, is niet op voorhand met respondenten gecommuniceerd. Gegeven toelichting is wel de meest voorkomende uitleg van beide begrippen.

Cirkeldiagram 3.2: Actie Bestandscontrole, al dan niet in combinatie met andere acties

Cirkeldiagram 3.3: Actie Huisbezoek, al dan niet in combinatie met andere acties

De categorie 'Anders, namelijk' uit tabel 3.3 is in tabel 3.4 verder uitgesplitst.

Tabel 3.4: Categorisering van antwoorden in de categorie 'Anders, namelijk' uit tabel 3.3

Anders, namelijk:	Aantal gegeven antwoorden	% van totaal aantal gegeven antwoorden
1. Controle op leegstand + huisbezoek	14	35%
2. Samenwerking met andere instanties (o.a. sociale dienst; Belastingdienst; woningbouwvereniging; RIEC en flexteam)	11	27,5%
3. Informatie uit andere bronnen vergaren (werkgever, familie, sociale media)	3	7,5%
4. Wijkagent / BOA inschakelen	3	7,5%
5. Telefonisch contact	2	5%
6. Anders	7	17,5%
Eindtotaal	40	100%

35% van de respondenten die de vraag met 'Anders, namelijk' hebben beantwoord, geven aan dat binnen hun gemeente een controle op leegstand wordt uitgevoerd en/of een huisbezoek wordt afgelegd. In 27,5% van de gevallen wordt er samengewerkt met andere instanties.

4. Identiteitsfraude

4.1 Aantal vermoedens van identiteitsfraude

In de onderstaande tabel wordt getoond of volgens de respondenten in hun gemeenten het afgelopen jaar een vermoeden van identiteitsfraude bestond. De vraag was of dit vermoeden bestond bij respondent of een collega binnen dezelfde gemeente.

Tabel 4.1: Vermoeden van identiteitsfraude bij gemeenten in 2013

Is binnen de gemeente het afgelopen jaar wel eens het vermoeden van identiteitsfraude geweest?	Aantal gegeven antwoorden	Percentage
Ja	70	23%
Nee	228	77%
Eindtotaal	298	100%

In de onderstaande tabel wordt getoond hoe vaak in 2013 volgens de respondenten het vermoeden van identiteitsfraude bij de gemeenten bestond. Het gaat hierbij alleen om de respondenten die de vorige vraag met 'ja' hebben beantwoord.

Tabel 4.2: Frequentie van aantal vermoedens van identiteitsfraude in 2013

Hoe vaak bestond dit vermoeden het afgelopen jaar?	Aantal gegeven antwoorden	% van totaal aantal gegeven antwoorden	Cumulatief %
1 keer	27	39,1%	39,1%
2 keer	13	18,8%	57,9%
3 keer	9	13%	70,9%
4 keer	5	7,3%	78,2%
5 keer	7	10,1%	88,3%
6 tot 10 keer	5	7,3%	95,6%
meer dan 10 keer	3	4,4%	100%
Eindtotaal	69¹¹	100%	100%

Uit tabel 4.2 blijkt dat het in 70,9% van de gemeenten maximaal drie keer een vermoeden van identiteitsfraude voorkwam in 2013.

In tabel 4.3 wordt getoond wat per provincie het gemiddeld aantal vermoedens is van identiteitsfraude per gemeente in 2013. Zoals reeds in paragraaf 1.5 aangegeven zijn deze gemiddelden, met name voor de provincie Drenthe, Zeeland en Flevoland, niet representatief gezien het lage aantal respondenten in deze provincies.

¹¹ Het verschil tussen 'ja' uit tabel 4.1 en 'eindtotaal' uit tabel 4.2 (70 tegen 69) komt, doordat één keer het antwoord 0 is gegeven.

Tabel 4.3: Gemiddeld aantal vermoedens van identiteitsfraude per gemeente naar provincie in 2013

Provincie	Hoe vaak bestond het afgelopen jaar het vermoeden van identiteitsfraude?	Totaal aantal respondenten	Gemiddeld aantal vermoedens van fraude per gemeente
Drenthe	0	5	0
Flevoland	7	5	1,4
Friesland	15	19	0,8
Gelderland	20	38	0,5
Groningen	9	18	0,5
Limburg	31	25	1,2
Noord-Brabant	132	51	2,6
Noord-Holland	39	37	1,1
Overijssel	13	19	0,7
Utrecht	5	19	0,3
Zeeland	2	11	0,2
Zuid-Holland	29	51	0,6
Eindtotaal	302¹²	298	1

In tabel 4.4 wordt getoond wat per gemeentegrootte het gemiddeld aantal vermoedens is van identiteitsfraude per gemeente in 2013. Zoals reeds in paragraaf 1.5 aangegeven zijn deze gemiddelden, met name voor de klassen 50.000 tot 100.000 inwoners en 100.000 inwoners en meer, niet representatief gezien het lage aantal respondenten in deze klassen.

Tabel 4.4: Gemiddeld aantal vermoedens van identiteitsfraude per gemeente naar gemeentegrootte in 2013

Gemeentegrootte	Hoe vaak bestond het afgelopen jaar het vermoeden van identiteitsfraude?	Totaal aantal respondenten	Gemiddeld aantal vermoedens van fraude per gemeente
Minder dan 20 000 inwoners	17	101	0,2
20 000 tot 50 000 inwoners	68	147	0,5
50 000 tot 100 000 inwoners	47	30	1,6
100 000 inwoners en meer	170	20	8,5
Eindtotaal	302	298	1

4.2 Aanpak door gemeenten bij vermoedens van identiteitsfraude

In de onderstaande tabel staat de gekozen aanpak van de gemeenten bij vermoedens van identiteitsfraude weergegeven, zoals opgegeven door de respondenten.

¹² Dit aantal is het totaal aantal vermoedens van identiteitsfraude zoals door respondenten opgegeven.

Tabel 4.5: Categorisering van de door respondenten opgegeven aanpak bij vermoeden van identiteitsfraude

Categorie	Aantal gegeven antwoorden	% van totaal aantal gegeven antwoorden
1. Aangifte gedaan bij de politie	18	22,5%
2. Vreemdelingenpolitie of IND ingeschakeld	13	16,25%
3. Nader onderzoek ingesteld	11	13,75%
4. Melding bij politie / KMar gemaakt	11	13,75%
5. Extra controle op documenten	9	11,25%
6. Betrokkene opgeroepen voor gesprek	6	7,5%
7. Anders	12	15%
Eindtotaal	80	100%

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat aangifte bij de politie de meest voorkomende aanpak is tegen identiteitsfraude (22,5%). Afgezien van de categorie 'Anders', wordt de betrokkene het minst vaak opgeroepen voor een gesprek (7,5%)

5. Herinschrijven van personen met status Vertrokken Onbekend Waarheen

5.1 Aantallen

In de onderstaande tabel wordt getoond of men volgens de respondenten in de gemeenten wel eens heeft meegemaakt dat iemand die VOW stond uitgeschreven, zich weer liet inschrijven om een nieuw identiteitsdocument te verkrijgen.

Tabel 5.1: Inschrijving van iemand die VOW stond uitgeschreven voor het verkrijgen Van nieuw identiteitsdocument

Heeft men wel eens meegemaakt dat iemand die VOW stond uitgeschreven, zich weer liet inschrijven, omdat hij/zij een nieuw identiteitsdocument nodig had?	Aantal gegeven antwoorden	Percentage
Ja	242	81%
Nee	56	19%
Eindtotaal	298	100%

In de onderstaande tabel wordt de frequentie getoond van mensen die VOW stonden uitgeschreven en zich weer lieten inschrijven voor een nieuw identiteitsdocument.

Tabel 5.2: Frequentie van het aantal mensen dat VOW stond uitgeschreven en zich in 2013 weer liet inschrijven voor het verkrijgen van een nieuw identiteitsdocument

Hoe vaak kwam dit het afgelopen jaar voor?	Aantal gegeven antwoorden	% van totaal aantal gegeven antwoorden	Cumulatief %
1	51	22%	22%
2	57	24%	46%
3	22	9%	55%
4	9	4%	59%
5	40	17%	76%
>5	55	24%	100%
Eindtotaal	234¹³	100%	100%

Uit tabel 5.2 blijkt dat 55% van de respondenten aangaf dat het in 2013 maximaal drie keer is voorgekomen dat iemand die VOW stond uitgeschreven, zich weer liet inschrijven voor het verkrijgen van een nieuw identiteitsdocument.

In tabel 5.3 wordt getoond wat in 2013 per provincie het gemiddeld aantal mensen is dat VOW stond uitgeschreven en zich weer liet inschrijven voor het verkrijgen van een nieuw identiteitsdocument per gemeente. Zoals reeds in paragraaf 1.5 aangegeven zijn deze gemiddelden, met name voor de provincie Drenthe, Zeeland en Flevoland, niet representatief gezien het lage aantal respondenten in deze provincies.

¹³ Het verschil tussen 'ja' uit tabel 4.1 en 'eindtotaal' uit tabel 4.2 (242 om 234) komt, doordat 8 respondenten die ja hebben geantwoord in tabel 4.1 vervolgens in tabel 4.2 het antwoord 0 hebben gegeven.

Tabel 5.3: Gemiddeld aantal mensen dat VOW stond uitgeschreven en zich weer liet inschrijven voor het verkrijgen van een nieuw identiteitsdocument per gemeente naar provincie in 2013

Provincie	Hoe vaak kwam dit het afgelopen jaar voor?	Totaal aantal respondenten	Gemiddeld aantal VOW'ers dat zich weer liet inschrijven per gemeente
Drenthe	10	5	2
Flevoland	17	5	3,4
Friesland	38	19	2
Gelderland	207	38	5,4
Groningen	50	18	2,8
Limburg	84	25	3,4
Noord-Brabant	415	51	8,1
Noord-Holland	294	37	7,9
Overijssel	147	19	7,7
Utrecht	70	19	3,7
Zeeland	43	11	3,9
Zuid-Holland	328	51	6,4
Eindtotaal	1703	298	5,7

In tabel 5.4 wordt getoond wat in 2013 per gemeentegrootte het gemiddeld aantal mensen is dat VOW stond uitgeschreven en zich weer liet inschrijven voor het verkrijgen van een nieuw identiteitsdocument per gemeente. Zoals reeds in paragraaf 1.5 aangegeven zijn deze gemiddelden, met name voor de klassen 50.000 tot 100.000 inwoners en 100.000 inwoners en meer, niet representatief gezien het lage aantal respondenten in deze klassen.

Tabel 5.4: Gemiddeld aantal mensen dat VOW stond uitgeschreven en zich weer liet inschrijven voor het verkrijgen van een nieuw identiteitsdocument per gemeente naar gemeentegrootte in 2013

Gemeentegrootte	Hoe vaak kwam dit het afgelopen jaar voor?	Totaal aantal respondenten	Gemiddeld aantal VOW'ers dat zich weer liet inschrijven per gemeente
Minder dan 20 000 inwoners	140	101	1,4
20 000 tot 50 000 inwoners	507	147	3,4
50 000 tot 100 000 inwoners	296	30	9,9
100 000 inwoners en meer	760	20	38
Eindtotaal	1703	298	5,7

5.2 Aanpak door gemeenten

In de tabel hieronder worden de acties getoond die de gemeenten volgens respondenten hebben ondernomen wanneer iemand zich opnieuw liet inschrijven voor een identiteitsdocument, terwijl hij VOW stond uitgeschreven.

Tabel 5.5: Categorisering van volgens respondenten gehanteerde aanpak van gemeenten indien iemand die VOW stond uitgeschreven zich opnieuw liet inschrijven, omdat hij/zij een nieuw identiteitsdocument nodig had

Categorie	Aantal gegeven antwoorden	% totaal aantal gegeven antwoorden
1. Inschrijven	76	27%
2. Nader onderzoek instellen	54	19%
3. Gesprek met betrokkene aangaan	43	15%
4. Toestemming hoofdbewoner vragen	23	8%
5. Weigeren in te schrijven	21	7%
6. Aanvullende documentatie vereisen	16	6%
7. Inschrijven nadat controles zijn uitgevoerd/goed is doorgevraagd	12	4%
8. Te laat geconstateerd, dus geen actie kunnen ondernemen	11	4%
9. Anders	29	10%
Eindtotaal	285	100%

Uit de tabel blijkt dat de meest gehanteerde aanpak is om de persoon opnieuw in te schrijven (27%). Deze 27% vertegenwoordigt 76 respondenten. Tien hiervan hebben aangegeven dat zij, naast het opnieuw inschrijven van de uitgeschrevene, verdere acties hebben ondernomen. In de meeste gevallen werd toestemming aan de hoofdbewoner gevraagd. De aanpak die de gemeenten daarna het meest hanteren is het instellen van een nader onderzoek.

6. Aanvragen briefadres zonder duidelijke reden

6.1 Aantallen

In de onderstaande tabel wordt getoond of men, volgens de respondenten, bij de gemeente wel eens het idee heeft gehad dat iemand een briefadres aanvroeg, zonder dat daar een duidelijke reden voor werd opgegeven.

Tabel 6.1: Aanvraag briefadres zonder duidelijk opgegeven reden

Heeft men wel eens het idee gehad dat iemand een briefadres aanvroeg, zonder dat daar een duidelijke reden voor werd opgegeven?	Aantal gegeven antwoorden	Percentage
Ja	225	76%
Nee	73	24%
Eindtotaal	298	100%

Zoals uit tabel 6.1 blijkt, heeft het merendeel van de gemeenten wel eens dit idee gehad. Uit tabel 6.2 blijkt hoe vaak dit in 2013 voor kwam.

Tabel 6.2: Frequentie aanvragen briefadres zonder duidelijk opgegeven reden in 2013

Hoe vaak kwam dit het afgelopen jaar voor?	Aantal gegeven antwoorden	% van totaal aantal gegeven antwoorden	Cumulatief %
1-5	152	68%	68%
6-10	36	16%	84%
11-25	27	12%	96%
>25	10	4%	100%
Eindtotaal	225	100%	100%

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat in 2013 bij 68% van de respondenten één tot vijf keer het idee ontstond dat iemand een briefadres aanvroeg, zonder dat daar een duidelijke reden voor werd opgegeven. Bij 4% van de respondenten ontstond dit idee meer dan 25 keer.

In tabel 6.3 wordt getoond wat per provincie het gemiddeld aantal gevallen is dat iemand een briefadres aanvroeg, zonder daar een duidelijke reden voor te hebben per gemeente in 2013. Zoals reeds in paragraaf 1.5 aangegeven zijn deze gemiddelden, met name voor de provincie Drenthe, Zeeland en Flevoland, niet representatief gezien het lage aantal respondenten in deze provincies.

Tabel 6.3: Gemiddeld aantal aanvragen voor een briefadres zonder duidelijke reden per gemeente naar provincie in 2013

Provincie	Hoe vaak kwam dit het afgelopen jaar voor?	Totaal aantal respondenten	Gemiddeld aantal aanvragen briefadres zonder duidelijke reden per gemeente
Drenthe	2	5	0,4
Flevoland	47	5	9,4
Friesland	96	19	5,1
Gelderland	285	38	7,5
Groningen	126	18	7
Limburg	113	25	4,5
Noord-Brabant	517	51	10,1
Noord-Holland	353	37	9,5
Overijssel	167	19	8,8
Utrecht	87	19	4,6
Zeeland	43	11	3,9
Zuid-Holland	447	51	8,8
Eindtotaal	2283	298	7,7

In tabel 6.4 wordt getoond wat per gemeentegrootte het gemiddeld aantal gevallen is dat iemand een briefadres aanvroeg, zonder daar een duidelijke reden voor te hebben per gemeente in 2013. Zoals reeds in paragraaf 1.5 aangegeven zijn deze gemiddelden, met name voor de klassen 50.000 tot 100.000 inwoners en 100.000 inwoners en meer, niet representatief gezien het lage aantal respondenten in deze klassen.

Tabel 6.4: Gemiddeld aantal aanvragen voor een briefadres zonder duidelijke reden per gemeente naar gemeentegrootte in 2013

Gemeentegrootte	Hoe vaak kwam dit het afgelopen jaar voor?	Totaal aantal respondenten	Gemiddeld aantal aanvragen briefadres zonder duidelijke reden per gemeente
Minder dan 20 000 inwoners	221	101	2,2
20 000 tot 50 000 inwoners	666	147	4,5
50 000 tot 100 000 inwoners	422	30	14,1
100 000 inwoners en meer	974	20	48,7
Eindtotaal	2283	298	7,7

6.2 Aanpak door gemeenten

In tabel 6.5 wordt weergegeven welke actie gemeenten volgens respondenten hebben ondernomen op de aanvraag van een briefadres, waarbij geen duidelijke reden voor de aanvraag werd opgegeven.

Tabel 6.5: Categorisering van door respondenten opgegeven aanpak bij de aanvraag van een briefadres zonder duidelijke reden

Categorie	Aantal gegeven antwoorden	% van totaal aantal gegeven antwoorden
1. Weigeren	89	28,2%
2. Betrokkene nader ondervragen naar reden	69	21,8%
3. Nader onderzoek doen	48	15,2%
4. Procedure briefadres toegepast (checklist, vragenlijst)	24	7,6%
5. Woonadres registreren	24	7,6%
6. Informatie verstrekken over werkwijze briefadres aan betrokkene	12	3,8%
7. Inschrijving verbinden aan maximum termijn	10	3,2%
8. Meer bewijsstukken gevraagd	8	2,5%
9. Inschrijven en extra controle achteraf	8	2,5%
10. Anders	24	7,6%
Eindtotaal	316¹⁴	100%

Uit de bovenstaande tabel kan worden afgelezen dat de meest voorkomende aanpak is om de aanvraag van een briefadres te weigeren als een duidelijke reden voor de aanvraag ontbreekt (28,2%). In 21,8% van de gevallen werd de betrokkene nader ondervraagd om de reden van de aanvraag te achterhalen. Het vragen van meer bewijsstukken en het inschrijven op het briefadres met extra controle achteraf zijn de minst gehanteerde methoden (2,5%).

¹⁴ Het eindtotaal van 316 is hoger dan het aantal respondenten (298), omdat sommige respondenten meerdere aanpakken hebben opgegeven.

7. Oplossingen ter voorkoming van fraude bij in- of uitschrijving of adreswijziging

7.1 Door respondenten aangedragen oplossingen ter voorkoming van fraude bij in- of uitschrijving of adreswijziging

Tabel 7.1 geeft het soort aangedragen oplossingen ter voorkoming van fraude weer dat door respondenten is opgegeven. Het percentage in tabel 7.1 verwijst naar het percentage van de antwoorden die vallen in de genoemde categorie.

Tabel 7.1: Categorisering van door respondenten aangedragen oplossingen ter voorkoming van fraude bij in- of uitschrijving of adreswijziging

Categorie	Aantal gegeven antwoorden	% van totaal aantal gegeven antwoorden
1. Adequate controle achteraf: o.a. door middel van een huisbezoek	70	16,4%
2. Doorvragen, meer bewijsstukken vragen aan betrokkene, vragenformulier laten invullen, persoonlijk aan de balie verschijnen	65	15,2%
3. Samenwerking interne afdelingen, met derden, bestandsuitwisseling	52	12,2%
4. Duidelijk beleid en striktere regels opstellen en hanteren	50	11,7%
5. Alert en kritisch zijn	30	7,0%
6. Vooraf nader onderzoek instellen: o.a. m.b.v. hulpmiddelen	30	7,0%
7. Handhaving en sancties toepassen	28	6,6%
8. Goede scholing van ambtenaren	18	4,2%
9. Strengere aanpak/beperken/opheffen briefadres	18	4,2%
10. Inzet meer personeel, meer middelen en tijd beschikbaar maken	18	4,2%
11. Betere communicatie/voorlichting naar de burger	14	3,3%
12. Voorzieningen/toeslagen niet afhankelijk maken van woonadres	5	1,2%
13. Anders	29	6,8%
Eindtotaal	427¹⁵	100%

Uit tabel 7.1 valt af te lezen dat de meest aangedragen oplossing is om adequate controle achteraf te organiseren en betrokkene te vragen om meer bewijs, al dan niet door persoonlijk aan de balie te laten verschijnen en bewijsstukken te vragen. Samenwerking met andere afdelingen en derden en duidelijk beleid en striktere regels opstellen en hanteren scoort ook relatief hoog. Ten aanzien van deze laatste categorie geven respondenten onder meer aan dat wetgeving van ketenpartners beter op elkaar moet aansluiten en met name striktere regels ten aanzien van briefadressen moeten worden ingevoerd en gehanteerd. De minst aangedragen oplossing is om voorzieningen en toeslagen niet afhankelijk te maken van het woonadres. Betere communicatie/voorlichting naar de burger, goede scholing van ambtenaren en een strengere aanpak van het briefadres scoren ook relatief laag.

¹⁵ Het eindtotaal van 427 is hoger dan het aantal respondenten (298), omdat sommige respondenten meerdere oplossingen aandroegen.

8. Conclusies en aanbevelingen

8.1 Conclusies

Uit de enquêteresultaten blijkt dat 31% van de respondenten geen vermoedens van poging tot fraude heeft gehad bij adreswijzigingen en in- en uitschrijvingen in 2013. 63% van de respondenten heeft maximaal drie keer een vermoeden van poging tot fraude gehad in 2013. Verder blijkt dat het vermoeden van poging tot fraude het vaakst voorkomt indien betrokkene een briefadres aanvraagt (17%). Ook zijn er regelmatig vermoedens van poging tot fraude bij inschrijving in de GBA in verband met het aanvragen van een nieuw identiteitsdocument. De meest gehanteerde aanpak door respondenten bij vermoedens van poging tot fraude is het adresgegeven op een persoonslijst in onderzoek zetten. Ook gaf 54% van de respondenten aan een andere aanpak te hanteren, die varieert van ambtshalve in- of uitschrijving na onderzoek tot het langs sturen van een wijkagent.

Volgens 50% van de respondenten vindt evenveel inspanning bij gemeenten plaats om dit soort fraude te voorkomen als een jaar geleden. 46% van de respondenten vindt dat er meer inspanningen plaatsvinden dan een jaar geleden. De instrumenten die volgens respondenten door gemeenten het meeste worden gehanteerd om fraude te voorkomen zijn het instellen van een adresonderzoek en het langs sturen van een buitendienst/BOA/wijkagent.

Adresonderzoeken worden het vaakst door de afdeling Burgerzaken uitgevoerd. De meest gehanteerde aanpak hiervoor is administratief.

Een vermoeden van identiteitsfraude kwam het afgelopen jaar bij 23% van de gemeenten voor. De meest gehanteerde aanpak in dit geval is aangifte doen bij de politie. De minst gehanteerde aanpak is betrokkene oproepen voor een gesprek.

Bij 81% van de gemeenten komt het voor dat betrokkene VOW stond uitgeschreven maar zich in verband met de aanvraag van een nieuw identiteitsdocument weer in de GBA liet inschrijven. De meest gehanteerde aanpak hierbij is om de betrokkene opnieuw in te schrijven, in enkele gevallen werd hierbij nog nadere actie ondernomen door bijvoorbeeld toestemming aan de hoofdbewoner te vragen. Ook wordt vaak een nader onderzoek ingesteld.

Het aanvragen van een briefadres zonder duidelijke reden komt bij 76% van de gemeenten voor. De door gemeenten meest gehanteerde aanpak is weigeren om betrokkene op een briefadres in te schrijven. Vaak wordt betrokkene ook nader ondervraagd naar zijn motief om een briefadres aan te vragen.

Als oplossing ter voorkoming van fraude draagt 16,4% van de respondenten aan om achteraf te controleren, onder andere door middel van een huisbezoek. 15,2% geeft als oplossing aan door te vragen bij betrokkene, door meer bewijsstukken te vragen, een vragenlijst te laten invullen of persoonlijk aan de balie te laten verschijnen. Duidelijk beleid en striktere regels opstellen en hanteren werd door 11,7% van de respondenten als oplossing genoemd, net als het samenwerken met interne afdelingen en derden, door onder andere bestandsuitwisseling.

8.2 Aanbevelingen

Zoals reeds in hoofdstuk 1 vermeld is het mogelijk om op basis van de enquêteresultaten op landelijk niveau conclusies te trekken, maar is het niet mogelijk om harde conclusies te trekken naar gemeentegrootte en provincie. De oorzaak hiervan ligt in het lage aantal respondenten, met name in de provincies Drenthe, Flevoland en Zeeland en de gemeentegrootte 50.000 tot 100.000 inwoners en 100.000 inwoners en meer, waardoor de resultaten niet representatief zijn. Indien een nadere duiding naar provincie en gemeentegrootte is gewenst, wordt aanbevolen om een enquête uit te zetten naar een groter aantal respondenten, bijvoorbeeld door meerdere gemeenteambtenaren per gemeente laten deelnemen.

Bijlage A

Analyseopdracht

In het offertezoek heeft Bureau Verkenningen en Onderzoek aangegeven een kwantitatieve en kwalitatieve analyse uit te willen laten voeren op de onderzoeksresultaten van de enquête. Bureau Verkenningen en Onderzoek heeft in haar offerteaanvraag aangegeven dat deze opdracht bestaat uit de volgende onderdelen:

- *"Een kwalitatieve analyse van door gemeenten genoemde fraudecasussen.*
- *Een analyse van de open vragen en de antwoordcategorieën 'Anders, nl...'.*
- *Een controlerende slag op de reeds intern uitgevoerde kwantitatieve analyse van de gesloten vragen.*
- *Een stratificatie van de antwoorden naar gemeentegrootte (klein, groot, 100.000+, enz.), regio, en wat verder relevante info kan opleveren. Gegevens beschikbaar op CBS-website (StatLine).*
- *Het aantal vermoedens van pogingen tot fraude afzetten tegen het aantal adreswijzigingen, in – en uitschrijvingen op gemeenteniveau. Informatie wordt aangeleverd door agentschap BPR.*
- *Verslaglegging met daarin een overzicht van veel voorkomende vermoedens van pogingen tot fraude (samenvatting van de casussen), bovengenoemde analyses, aangevuld met de al bestaande verslaglegging (bijgevoegd Worddocument), duiding van de resultaten, onder andere aan de hand van informatie over het aantal adressen dat de afgelopen jaren in onderzoek is gezet en het aantal briefadressen. Waar mogelijk aanbevelingen noemen voor vervolgonderzoek, bijvoorbeeld over het aantal VOW-ers (CBS-rapport)."*

Door IDMC gehanteerde aanpak

Het onderzoek is stapsgewijs aangepakt. Na goedkeuring van het Plan van Aanpak door de opdrachtgever is per open vraag een categorisering aangebracht. Per open vraag is de volgende aanpak gehanteerd. Op basis van bestudering van de antwoorden zijn categorieën opgesteld, waarna elk antwoord in één of meerdere categorieën is ondergebracht. Daarna is deze categorisering verwerkt in een overzicht in Excel. Met behulp van dit overzicht is een tabel gemaakt waarin het percentage van de antwoorden die binnen elke categorie valt is weergegeven. Tevens is voor de enquêtevragen waarin werd gevraagd naar aantallen een nadere indeling gemaakt naar provincie en gemeentegrootte. Voor de onderverdeling naar gemeentegrootte zijn de volgende klassen gehanteerd:

- Gemeenten met minder dan 20.000 inwoners
- Gemeenten met 20.000 tot 50.000 inwoners
- Gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners
- Gemeenten met 100.000 inwoners en meer

De antwoorden bij vragen met categorie 'Anders, namelijk...' zijn tevens volgens de bovengenoemde methode van open vragen gecategoriseerd. Daarnaast is de reeds door Bureau Verkenningen en Onderzoek uitgevoerde kwantitatieve analyse op juistheid gecontroleerd. Ten slotte zijn de uitkomsten van de bovengenoemde analyses opgenomen en nader toegelicht in deze rapportage.

Bijlage B

Basisadministratie Persoonsgegevens
en Reisdocumenten
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Terug PDF Print

Hoe vaak heeft u zelf het afgelopen jaar het vermoeden van een poging tot fraude gehad bij een in- of uitschrijving of bij een adreswijziging? (het gaat hier om een situatie die u zelf heeft meegemaakt, niet een collega).

Ongeveer keer

Geeft u hieronder een korte beschrijving van de meest recente situatie die u meegemaakt heeft (max. 100 woorden). Wilt u erop letten dat u geen identificerende gegevens in de beschrijving opneemt?

Hoe heeft u die betreffende situatie aangepakt?
Meerdere antwoorden mogelijk

- De in -of uitschrijving of adreswijziging doorgevoerd
- Geweigerd de in -of uitschrijving of adreswijziging door te voeren
- Het adresgegeven op een persoonslijst in onderzoek gezet
- Aangifte gedaan bij de politie
- Anders, namelijk

Hoe regelmatig bestond er het afgelopen jaar bij de gemeente waar u werkzaam bent een vermoeden van fraude bij een adreswijziging of een in- of uitschrijving?
Het gaat hier ook om situaties die collega's hebben meegemaakt

- Dagelijks
- Wekelijks
- Maandelijks
- Een of enkele keren
- Geen enkele keer

Heeft u de indruk dat in de gemeente waar u werkzaam bent fraude door middel van in - en uitschrijvingen en adreswijzigingen...

- ...minder vaak voorkomt dan 1 jaar geleden
- ...even vaak voorkomt als 1 jaar geleden
- ...vaker voorkomt dan 1 jaar geleden
- Dit is mij niet bekend

Onderneemt de gemeente waar u werkzaam bent ten opzichte van 1 jaar geleden...

- ...minder inspanningen om dit soort fraude te voorkomen
- ...evenveel inspanningen om dit soort fraude te voorkomen
- ...meer inspanningen om dit soort fraude te voorkomen
- Dit is mij niet bekend

Welke instrumenten gebruikt de gemeente waar u werkzaam bent om fraude door middel van in- en uitschrijvingen en adreswijzigingen te voorkomen?
Denk hierbij bijvoorbeeld aan het gebruik van risicoprofielen

Wie voert in de gemeente waar u werkzaam bent adresonderzoeken uit?

Meerdere antwoorden mogelijk

- Burgerzaken
- Burgerzaken in samenwerking met een buitendienst
- Sociale recherche
- Anders, namelijk

Op welke wijze worden binnen uw gemeenten adresonderzoeken uitgevoerd?

Meerdere antwoorden mogelijk

- Administratief
- Bestandscontrole
- Huisbezoek
- Anders, namelijk

Heeft u zelf, of een collega binnen uw gemeente, *het afgelopen jaar* wel eens het vermoeden gehad van identiteitsfraude? Bijvoorbeeld iemand die zich probeert in te schrijven met een vervalst identiteitsbewijs.

- Ja
- Nee

Hoe vaak bestond dit vermoeden *het afgelopen jaar*?

Ongeveer keer

Wat heeft u, of uw collega, in die situatie(s) gedaan?

Heeft u, of een collega, wel eens meegemaakt dat iemand die VOW uitgeschreven stond, zich weer liet inschrijven omdat hij/zij een nieuw identiteitsdocument nodig had?

- Ja
- Nee

Hoe vaak kwam dit *het afgelopen jaar* voor?

11b. Ongeveer keer

Wat heeft u, of uw collega, in die situatie(s) gedaan?

Heeft u, of een collega, wel eens het idee gehad dat iemand een briefadres aanvraag, zonder dat daar een duidelijke reden voor opgegeven werd?

- Ja
- Nee

Hoe vaak kwam dit *het afgelopen jaar* voor?

Ongeveer keer

Wat heeft u, of uw collega, in die situatie(s) gedaan?

Wat is naar uw mening een goede oplossing ter voorkoming van bovengenoemde soorten fraude?

Zijn er nog andere zaken die u bij BPR onder de aandacht wilt brengen?

Bij welke gemeente bent u werkzaam?

[Terug](#)